

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	
ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходящ №	дата 201 г.
Входящ № <u>826</u>	дата <u>21.09</u> 201 <u>6</u>
София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17	
тел.: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91	

С Т А Н О В И Щ Е

за научната продукция на гл.ас. д-р Ирина Григорова, единствена участничка в конкурса за „доцент“, обявен от Института за исторически изследвания–БАН, в направление 2.2. История и археология, научна специалност „История на България“ за нуждите на секция „Съвременна българска история“ на Института за исторически изследвания, обявен в *Държавен вестник* бр. 46 от 2026 г.

от проф. д-р Искра Баева, преподавателка по съвременна световна история в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Кандидатката за академичната длъжност „доцент“ гл. ас. д-р Ирина Григорова се представя в конкурса със сериозна изследователска биография, участие в научни прояви и проекти и дълъг списък с научни публикации.

1. Информация за участничката в конкурса

Ирина Григорова е завършила езиковата гимназия „Йоан Екзарх“ във Враца с френски език, после е записала специалност „История“ в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, която е завършила през 2002 г., а магистърска диплома от същия факултет получава през 2003 г. след защитата на магистърска теза на тема „Планът Шуман. Създаване на Европейската общност за въглища и стомана“. Интересът ѝ към френската история продължава и по време на докторантурата ѝ в Института за исторически изследвания към БАН. През 2008 г. тя защитава дисертацията „Българо-френски отношения по време на президентството на генерал дьо Гол (1958-1969 г.)“ и става доктор по история.

След защитата на дисертацията Ирина Григорова продължава професионалния си път в Института за исторически изследвания при БАН, като от 2011 г. е избрана за главен асистент, била е член на Научния съвет на института като представителка на младите учени, както и член на Акредитационната комисия на института, научен секретар на секцията „Съвременна българска история“.

2. Обща характеристика на хабилитационния труд

Хабилитационният труд на гл. ас. д-р Ирина Григорова е книгата „България във външната политика на Франция по време на Студената война“ (издадена от Академичното издателство „Проф. Марин Дринов“ през 2026 г.). Както авторката е заявила още във Въведението, книгата ѝ е посветена на „отношенията на Франция с Източна Европа и Балканите, най-вече България, по време на Студената война“ (с. 11). Тъй като българо-френските

отношения са сравнително добре изследвани, включително и от нея, Ирина Григорова е обърнала фокуса на изследването си, като е представила позициите и действията не на българската страна, а обратно – френската политика основно към България, но не само към нашата страна, а и към най-общо казано страните от Източна Европа (Балканите и Централна Европа). Разширяването на географския обхват на френската външна политика, е дало възможност на авторката да направи сравнителен анализ, но ми се струва, че тази възможност не е напълно реализирана, тъй като частите, посветени на френската политика към другите държави от региона, остават до голяма степен изолирани от цялостния текст и вървят паралелно с политиката по отношение на България. С географското разширяване на темата е свързана и втората цел на книгата: *„да се оцени мястото на България във френската външна политика през Студената война на по-широк фон, като се правят съпоставки и се търсят прилики и отлики спрямо останалите държави в Източна Европа и на Балканите“* (с. 41).

За написването на своята хабилитация гл. ас. д-р Ирина Григорова е използвала 225 научни публикации, 16 непубликувани магистърски тези и докторски дисертации, документите от три архива (един френски и два български), четири документални сборника, 14 мемоарни публикации и 47 публикации, ползвани от електронни източници с различен характер. Особено добро впечатление прави привличането на изследвания на млади учени, които още не са публикувани.

Книгата е с обем от 292 страници и е структурирана във Въведение, четири глави, Приложение, Заключение, Епилог, Библиография и резюме на английски език. Както отива на един историк, книгата следва главно хронологическия принцип, като на моменти в него са вплетени и отделни проблемни разкази (case studies). В изработването на структурата водещи са позициите и ролята на Франция в международните отношения по време на Студената война, а накратко и след нея, усилията и действията на Франция да играе колкото се може по-голяма роля в източноевропейските страни (но не само в онези от Източния блок, а и Гърция и Турция). Но преди да представя изводите, до които е достигнала гл. ас. Ирина Григорова в основния текст, ми се иска да се спра на пространното въведение, което представя предисторията на френското проникване на Балканите и в България. Оценявам този текст високо, тъй като той помага на читателите, особено на онези извън историческите среди, да разберат традициите на френското присъствие у нас.

Тъй като подходът на гл. ас. д-р Ирина Григорова е да представи историята от френска гледна точка, четирите основни глави следват както етапите в развитието на международните отношения (да не забравяме, че тя е

специализирала световна история), така и важните за Франция събития. Главите на книгата са посветени съответно на: 1. приспособяването на Франция към началото на Студената война, в която тази държава играе по-скоро помощна роля; 2. опитите за самостоятелни френски действия в Европа по време на управлението на ген. Дьо Гол; 3. позициите на Франция в хода на подготовката и осъществяването на Общоевропейския процес; 4. френската политика през 80-те години, изпълнени с дълбоки промени в международните отношения и към които Франция сравнително трудно се приспособява. Най-голямото предизвикателство пред Ирина Григорова е било да анализира критично френските документи за ставащото в България и в другите източноевропейски страни, като ги съпоставя и проверява с източноевропейските документи и с реално развиващите се събития – на моменти тя е успяла да го направи, но не навсякъде. Струва ми се, че такава съпоставка е абсолютно необходима, тъй като френските дипломати не винаги са имали достатъчно сигурни източници на информация, а често са били склонни да се подвежат по тезите на българските си информатори (напр. с. 90-91, 95, 103-104).

Хронологичният подход е прекъснат след основните глави, за да се отдели място на отделни примери на българо-френско сътрудничество в сферата на: производството на Булгаррено; сътрудничеството с козметичната фирма „Л'Ореал“; с френската школа по информатика.

Ирина Григорова е последователна в желанието си да излезе извън хронологичните граници на заявената в заглавието на книгата Студена война. Тя не само е започнала с първите стъпки на френското присъствие на Балканите, а и е завършила книгата с френската позиция след края на Студената война. В рамките на двете заключителни части: Заключение и Епилог, тя е проследила макар и накратко новата роля на Франция в България и Източна Европа през годините на прехода.

Положителната ми оценка за вече издадената книга не означава, че нямам критични бележки към текста. Ще ги обобща с надеждата текстът да бъде подобрен в бъдеще. Утвърденият по време на Георгий Маленков и последван от България и другите страни нов курс е „продоволствен“, а не „потребителски“ (с. 98) – двете дума са близки по звучене, но имат различен смисъл; малкото име на световноизвестния френски режисьор е Рене, а не Рьоне Клер (с. 108); британският външен министър (а впоследствие и премиер) у Александер Дългас-Хюм, а не Хоум (с. 117); радиостанциите „Гласът на Америка“ и „Свободна Европа“ не са забранени, а заглушавани в България (с. 145); няма как Франция да е на трето място като доставчик за България след ФРГ и Италия, защото първите места се заемат от Съветския

съюз и други държави от Източния блок, вероятно става дума за западните държави (с. 156), чудесният пример с Мари Врина изглежда по-скоро като положителен пример за преодоляване на разделението, а не опасност (с. 182); между 16 октомври и 3 ноември 1989 г. в София се провежда Световна среща за опазване на околната среда в рамките на Общоевропейския процес, а не Конференция за сигурност и сътрудничество в Европа, а на 3 ноември се провежда масовото шествие на „Екогласност“ за внасяне в Народното събрание на подписката срещу проекта „Рила – Места“, а не манефестация на Клуба за подкрепа на гласността и преустройството (с. 228); финансирането на Британския съвет в България през 2001 г. би трябвало да се представи не във франкове, а в лири стерлинги или евро (с. 260).

Приемам самооценката на гл. ас. д-р Ирина Григорова за научните приноси на нейната книга, тъй като в нея са въведени неизползвани архивни източници – най-вече френски архивни документи. Същевременно ми се вижда малко преувеличена констатацията, че България се превръща *„в изключително значим залог във френската външна политика“*, тъй като в този извод противоречат най-малкото данните за изучаване на чужди езици в България през 2022/23 г. – според тях френският език е едва на пето място след английския, руския, немския и испанския (с. 261).

3. Оценка на цялостното научно творчество на участничката в конкурса

Гл. ас. д-р Ирина Григорова участва в конкурса за академичната длъжност „доцент“ със сериозен брой научни изследвания: – една монография и 36 студии и статии в сериозни научни издания и сборници от научни конференции. Тези публикации показват, че основните тези на хабилитационния ѝ труд са намерили път към научната общност. Те показват и заниманията ѝ с разнообразни други теми през годините. Става дума за разработките ѝ посветени на промишленото развитие в Третото българско царство и в социалистическа България; проблемите на международните отношения като деколонизацията, Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа или националната сигурност в годините на Студената война; френската и българската културна дипломатия; китайската и алжирската проблематика; развитието на спорта в България и др.

Научната продукция на гл. ас. д-р Ирина Григорова е оригинална и съдържа научни приноси, с което тя отговаря на законовите изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“.

4. Оценка за другите дейности на участничката в конкурса.

От другите научни дейности на гл. ас. д-р Ирина Григорова бих споменала организационната ѝ дейност в Института за исторически изследвания и секцията „Съвременна българска история“ – тя е участвала в работата на научния съвет и в подготовката за акредитиране на института, секретар е на секцията. Ирина Григорова е била част от 10 научни проекта, осем от които са национални, а два международни. Тя е участвала и в 29 научни конференции както в страната, така и в чужбина: Франция, Русия, Унгария, Румъния. Тези дейности показват, че Ирина Григорова е натрупала опит в изследователската дейност и в организацията на научни дейности.

Накрая искам да споделя и личните си впечатления от научните качества на Ирина Григорова, които съм натрупала по време на съвместната ни работа в научни проекти и при участието в научни конференции. Тези впечатления са, че тя е сериозен изследовател с широки хоризонти в сферата на българската и общата история.

5. Наукометрични показатели

Според приложената справка за наукометричните показатели на гл. ас. д-р Ирина Григорова по националните изисквания за академичната длъжност „доцент“ в Област 2. Хуманитарни науки, Професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „История на България“, определени в Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, тя отчита следните данни: защитена дисертация (група А – 50 т.), публикуван хабилитационен труд, с който участва в конкурса (Група В – 100 т.), други публикации (група Г – 760 т.), както и цитати (група Д – 810 т.). Тези данни показват, че Ирина Григорова многократно надхвърля минималните наукометрични изисквания за заемането на длъжността „доцент“.

6. Заключение

Анализът на хабилитационния труд на гл. ас. д-р Ирина Григорова, прегледът на научните ѝ публикации, както и научните ми контакти с нея ми дават пълното основание да препоръчам гл. ас. д-р Ирина Григорова да бъде избрана за академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. История и археология, в научната специалност „История на България“ за нуждите на секция „Съвременна българска история“ в Института за исторически изследвания на БАН.

Убедено ще гласувам за присъждането на академичната длъжност „доцент“ на гл. ас. д-р Ирина Григорова.

14 септември 2026 г.

Рецензентка:
(проф. д-р И. Баева)